

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

29.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

28 MAYIS – 1 HAZİRAN 2007
KOCAELİ

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No : 3113- 3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 126 - 3

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Birnur KORAL
Dr. Haydar DÖNMEZ
Dr. Adil ÖZME

Kapak ve Uygulama
Suna HÖKENEK

ISBN: 978-975-17-3112-2 (3. Cilt)
ISSN: 1017-7655

Kapak Fotođrafı: *Fede BERTI*
The 2006 Campaign at lasos

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar Dönmez tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI
DÖSİMM BASİMEVİ
ANKARA-2008

İÇİNDEKİLER

Sachihiro OMURA 2003-2006 Yılları Kaman-Kalehöyük Kazıları.....	1
Ara ALTUN, V. Belgin DEMİRSARARLI İzmit Çini Fırınları Kazısı 2006 Yılı Çalışmaları.....	17
Bedri YALMAN 2006 Yılı İzmit Tiyatro Kazısı.....	37
Friedrich KRINZINGER Ephesos 2006	55
B. Yelda OLCAY UÇKAN Olympos Kazısı 2006 Yılı Çalışmaları	73
Elif TÖL TULUNAY Nif (Olympos) Dağı Kazısı ve Araştırma Projesi: 2006 Yılı Kazısı.....	79
Celâl ŞİMŞEK 2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları	99
Elizabeth CARTER, Stuart CAMPBELL The Domuztepe Projesi, 2006	123
Nicola LANERI, Mark SCHWARTZ Hirbemerdon Tepe Archaeological Project 2006: A Preliminary Report	137
Remzi YAĞCI Soloi / Pompeiopolis 2006 Yılı Kazıları.....	149
Andreas SCHACHNER Boğazköy - attuşa 2006 Yılı Çalışmaları	167

Sait BAŞARAN Enez (Ainos) 2006 Yılı Kazısı ve Onarım-Koruma Çalışmaları	185
Yutaka MIYAKE 2006 Yılı Diyarbakır İli, Salat Camii Yanı Kazısı.....	211
Hayat ERKANAL, Ayşegül AYKURT Limantepe 2006 Yılı Kazıları	223
Sevil GÜLÇUR, Yücel KİPER Güvercinkayası 2006 Kazısı.....	243
Felix PIRSON Pergamon 2006 Yılı Çalışmaları.....	261
Ergun LAFLI Terra Sigillatae From Hadrianopolis in Paphlagonia	285
Ayşe Gül AKALIN 2006 Yılı Erythrai Kazısı (İlk Sezon)	299
Güven BAKIR, Yaşar ERSOY, Hüseyin CEVİZOĞLU, Ümit GÜNGÖR, İlkan HASDAĞLI 2006 Yılı Klazomenai Kazısı	313
Halet ÇAMBEL, Murat AKMAN Karatepe - Aslantaş ve Domuztepe 2006 Yılı Çalışmaları	333
Volkmar VON GRAEVE 2006 Yılı Milet Çalışmaları	343
Thomas MARKSTAINER und Mitarbeiter Bericht Der Grabungskampagne in Limyra 2006.....	361
Crawford H. GREENEWALT Sardis: Archaeological Research and Conservetaion Projects in 2006	371

Ahmet A. TIRPAN, Bilâl SÖÇÜT Lagina ve Börükçü 2006 Yılı Çalışmaları	387
Engin ÖZGEN, Atilla ENGİN, Meryem ACARA ESER, Erdal ESER Oylum 2006: Mozaikli Bazilika Kazısı	411
Nuran ŞAHİN, Cumhuriyet TANRIVER, Duygu S. AKAR TANRIVER, Emre TAŞTEMUR, İbrahim ÖNOL, Elçin DOĞAN, Özden ÜRKMEZ Klaros, 2006	427
Zeynep MERCANGÖZ Kuşadası, Kadıkalesi Kazısı 2006 Yılı Çalışmaları	449
Andreas FURTWÄNGLER Didyma 2006	471
Mustafa ERKMEN, Alparslan CEYLAN, Fikret ÖZTÜRK, Yasin TOPALOĞLU 2006 Yılı Erzurum Kale Kazısı	491
Tunç SİPAHİ, İsmet EDİZ 2006 Yılı Boyalı Höyük Kazısı	505
Aliye ÖZTAN 2006 Yılı Acemhöyük Kazıları	515
Tülin ÇORUHLU Ören (Adramytteion Antik Kenti) 2006 Yılı Kazı Çalışması	525
Orhan BİNGÖL, Görkem KÖKDEMİR Magnesia ad Maendrum 2006 (23. Yıl)	541
Ülkü İZMİRLİGİL, Mehmet ÖZHANLI Side Tiyatrosu ve Çevresinde Kazı-Düzenleme Çalışmaları (2006)	567
Samuel M. PALEY The 2006 Season at Çadır Höyük	579

NİF (OLYMPUS) DAĞI KAZI VE ARAŞTIRMA PROJESİ: 2006 YILI KAZISI

Elif TÖL TULUNAY*

Nif (Olympos) Dağı'nda ilk arkeolojik kazılar, T. C. Bakanlar Kurulu'nun 09.06.2006 tarih ve 10602 sayılı kararıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İstanbul Üniversitesi** adına, başkanlığımda, 01 - 30 Eylül 2006 tarihlerinde, Karamattepe ve Dağkızılca nekropol alanlarında yapılmıştır¹.

Kazımızın başarıyla gerçekleşmesi doğrultusunda sağlanan tüm olanaklar ve yürütülen özverili çalışmalar için teşekkürlerimi arz ederim².

* Prof. Dr. Elif Töl TULUNAY, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı 34134 Lâleli - İstanbul / TÜRKİYE.

e-posta: ttulunay@istanbul.edu.tr

** İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi, 2006 yılında "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi" adını alan, 1999 yılından beri üzerinde çalıştığım Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi'ni desteklemektedir. Bu proje kapsamında, İzmir İli Buca, Kemalpaşa ve Torbalı ilçeleri sınırlarında yer alan Nif Dağı'nda, 1999 - 2001 yıllarında yapılan ön inceleme gezileri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve 2000 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Araştırma Fonu (Proje No: 1508/28082000); 2004 ve 2005 yıllarında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle gerçekleştirilen yüzey araştırmaları, İ.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (Proje No: 238/29042004 ve 394/03062005) ve 2006 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla yapılan ilk kazılar, İ.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (Proje No: 541 / 05052006) ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir.

1 Nif (Olympos) Dağı'nın yeri ile arkeolojik yerleşim ve nekropol alanlarını gösteren haritalar için bkz. Tulunay 2006, s. 189 ve s. 195 Resim 1 ve Tulunay 2007, s. 351 ve s. 357 Resim 1.

2 T. C. Bakanlar Kurulu'na ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, verdikleri kazı izni (25.08.2006 / B.16.0.Kvm.200.11. 02.02.1414 01 222. 01(35) 140343); İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü'ne, sağladıkları destek; Genel Kurmay Başkanlığı'na donatım yardımı ve İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na, görevlendirme için çok teşekkür ederim. Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi'nin 2006 yılı bilimsel ekibinde toplam 32 kişi görev almıştır: *Klâsik Arkeologlar*: Prof. Dr. Elif Töl Tulunay – İ.Ü. (*Proje Başkanı*), Araş. Gör. Dr. Rifat Eser Kortanoğlu – An.Ü.; Araş. Gör. Daniş Başkan (M.A.) – T.Ü.; Mustafa Bilgin (M.A.) – S.Ü.; Göknur Bektaş – İ.Ü.; Gülrü Evren Işınak – İ.Ü.; Esen Kaya – İ.Ü.; Tuna Olcayto – İ.Ü.; Nuray Özbilir – İ.Ü.; *Bizans Uzmanı Sanat Tarihçileri*: Doç. Dr. Asnu Bilban Yalçın – İ.Ü.; Özkan Yıldız – İ.Ü.; *Jeodezi Mühendisi*: Yrd. Doç. Dr. Cahit Tağı Çelik – N.Ü.; *Jeofizik Mühendisleri*: Yrd. Doç. Dr. Fethi Ahmet Yüksel-

İLK BULGULAR

KARAMATTEPE

Nif Dağı'ndaki ilk bilimsel kazıya, Karamattepe'de, orman içinde meyve bahçesi olarak kullanılan alanda, 2004 yılı yüzey araştırması jeofizik verilerine³ ve yüzeyde bulunan Geometrik / Arkaik Dönem keramik⁴ yoğunluğuna dayanarak, bu erken tarihlere ait yapı ve mezar bulmak amacıyla başlanmıştır.

2006 Eylül ayı boyunca, 5 x 5 m.lik 16 açmada yaklaşık 350 m² lik bir alan kazılan Karamattepe'de (Resim: 1), dikdörtgen mekânlara ait, yalnızca en alttaki bir ya da iki taş sırası korunagelmiş temel kalıntıları; üç mezar (KM 1, KM 2 ve KM 3); bir kül sunağı (Resim: 7); çeşitli kaplar, keramik parçaları (Resim: 4); üç ağırşak, otuzdokuz adet ok ucu ve bir bileği taşı (Resim: 10) bulunmuştur.

Keramik ve Mekânlar

Kazımızın ilk günü, Açma I'de, -0,395 m. kodunda, temel seviyesinde taş yıkıntısı içinde dört adet pişmiş toprak kaptan oluşan toplu buluntu gün ışığına çıkarılmıştır. M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen bu kaplar (Resim: 2), bir halka gövdeli askos (yük. 0,081 m.), bir İonia kâsesi (yük. 0,08; çap. 0,14 m.), bir basık bikonik gövdeli, geniş ağızlı, dışa dönük dudak kenarları içe eğimli, tek ve yüksek kulplu, düz dipli küçük çömlek (yük. 0,098 m.) ve bir bodur *lekythos* (yük. 0,092 m.) olup ilginç formlarının yanı sıra, temelleri tarihleme açısından da büyük önem taşımaktadır.

İ.Ü.; Araş. Gör. Hakan Alp – İ.Ü.; Araş. Gör. Oya Tarhan Bal – İ.Ü.; *Jeoloji Mühendisi*: Yrd. Doç. Dr. Ali Gürel – N.Ü.; *Mimarlar*: Araş. Gör. Bilge Ar – İ.T.Ü.; Araş. Gör. Hasan Tahsin Selçuk – Y.T.Ü.; *Paleoantropolog*: Alper Yener Yavuz – A.Ü.; *Lisans Öğrencileri*: Çiçek Atay – İ.Ü. *Arkeoloji*; Sezen Aydemir – İ.Ü. *Arkeoloji*; Özlem Bilginer – İ.Ü. *Arkeoloji*; Özgür Boran – Y.T.Ü. *Mimarlık*; Çağlar Çakır – İ.Ü. *Koruma ve Onarım*; Uluç Erten – İ.Ü. *Koruma ve Onarım*; Uğur Genç – İ.Ü. *Koruma ve Onarım*; Emre Kavaklıoğlu- İ.Ü. *Arkeoloji*; Çiğdem Kurban – İ.Ü. *Arkeoloji*; Devran Tulunay – İ.Ü. *Metalurji ve Malzeme*; Deyyan Tulunay – An.Ü. *İktisat*; Çağlar Yılmaz – Y.T.Ü. *Mimarlık ve Bakanlık temsilcisi*: Elife Güven (*Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü*). Ekibimin özveriyle çalışan tüm üyelerine içtenlikle teşekkür ederim. Ayrıca bize çok yardımcı olan İzmir 2 No.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na; Buca, Kemalpaşa ve Torbalı kaymakamlıklarına; Buca Belediye Başkanlığı'na, İzmir Ulaştırma Genel Müdürlüğü (İZULAŞ), İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (IESOB), Birlik Otel ve İnci Holding yöneticilerine içten teşekkürlerimizi sunarım.

3 Bkz. Tulunay 2006, s. 190, s. 192 ve s. 199, Resim 9.

4 Bkz. Tulunay 2006, s. 192 ve s. 196, Resim 4.

Açma II'de de, -0,80 m. de, yine taşlar içinde, keskin profilli dört boğuma sahip, içi oyuk yüksek ayaklı; geniş ağızlı ve çentik dudaklı, iç kısmı kırmızı astarlı sığ bir kâse (Resim: 3) bulunmuştur; Thymiaterion (tütsü kabı) olarak nitelendirdiğimiz ve Akhaimenid metal kapları etkisindeki yerel üretime erken bir örnek olduğunu düşündüğüm bu kabın (yük. 0,143 m.) yakın bir antik benzerine şimdiye dek yayınlarda rastlanamamıştır; fakat özellikle Batı Anadolu'daki kazı yerlerinde bulunmuş ve henüz yayınlanmamış benzerlerinin varlığı olasıdır.

Karamattepe'de, 2006 yılında gün ışığına çıkarılan taş temeller, kenarları 3 - 4 m. uzunluğunda, kareye yakın dikdörtgen planlı mekânlara aittir (Resim: 1). Ana kayaç olan marn (kepir) tabakası üzerinde yer alan bu en alt seviyede, yıkıntı arasında bulduğumuz pişmiş toprak kaplar (Resim: 2) bağlamında M.Ö. 6. yüzyıla tarihlendiği anlaşılan yerleşime ilişkin bir yorum yapabilmek için, gelecek yıllardaki kazı sonuçlarını beklemenin daha doğru olacağı görüşündeyim. Çünkü, önceki yıllarda bağcılık yapılan bu alanın pullukla sürülmüş olması, toprağı bir hayli karıştırmış, yüzeye yakın kalıntılara zarar vermiş ve olası üst tabakaları yok etmiştir. Bugün mevcut meyve ağaçlarının devamlı sulanması ve uzayan kökleri de yer altındakilerin korunagelme durumunu olumsuz etkilemiştir. Ayrıca burada, kaçak kazılar sonucu yüzeye dağılmış ve toprağı karışmış olan M.Ö. 8. yüzyıla tarihlenebilen çeşitli geometrik motifli keramik parçalarına (Resim: 4) sık rastlanması ilginçtir. Gelecek yıllarda, bu parçaların çıktığı kaynağı saptamak üzere alanın farklı yerlerinde ve çevrede jeofizik araştırmalar eşliğinde sondajlar yapmayı planlıyoruz.

Mezarlar

Karamattepe'de ortaya çıkarılan mezarlar, arkaik mekânların içinde yer almakta (Resim: 1), fakat Hellenistik Döneme tarihlenen kontekst içermektedir. Marn (kepir) tabakası içine dikdörtgen tekne biçiminde oyulmuş bu basit mezarların üzerleri yan yana konmuş büyük yassı taşlarla kapatılmıştır.

KM 1, 2,10 m. uzunluğunda, doğu-batı doğrultuludur (Resim: 5). Üzerinde, kayrak taştan düzgün kesilmiş 0,40 x 1,80 m.lik büyük bir kapak taşı; ayak tarafında ise 0,30 x 0,40 m. lik dikdörtgen bir yassı taş mevcuttur. Diğerlerinden daha muntazam iç duvarlara sahip olan mezarda, 28 - 30 yaşlarında bir erkek

iskeleti bulunmuştur⁵. Boyu 1,71 m. olan bireyin Akdeniz ırkı (*dolikossefal*) özellikleri taşıyan kafatasında (*cranium*) alın kemiği (*frontal*) sağ kaş kemeri ve tepe (*parietal*) üzerinde darp kaynaklı olabileceği düşünülen küçük çaplı iki travma mevcuttur; ayrıca ayak ve gövde kemiklerinde yaşam tarzına bağlı olabilecek anomaliler saptanmıştır; bu birey, çok yol yürümüş ya da ağır yük taşımış biri (asker?) olabilir.

Mezardan, ölünün ayak ucuna konmuş hediyeler olarak; bir adet (yarısı korunagelmiş), dış yüzünde, dipte dairesel merkezli ışınsal yaprak; gövdede ise diklemesine aralıklı yerleştirilmiş, ortaları damarlı (çizgili), kabartma tek yaprak motifleri bulunan, renksiz (beyaz) camdan bir kâse (yük. 0,085 m., çapı 0,132 m.) ile pişmiş topraktan tüm (kırıksız) bir testi (yük. 0,25 m.) ve yapıştirılarak tümlenen, alçak kaideli, yayvan bir kâse (yük. 0,061 m.) çıkmıştır (Resim: 6). Yine Akhaimenid madenî kapları etkisinde yapılmış cam kâsenin, profil, boyut ve motif açılarından, yayınlanmış en yakın benzeri Napoli Millî Müzesi'nde korunan ve nereden geldiği bilinmeyen bir örnektir⁶. KM 1 cam kâsesi, analogiler ve kontekstteki keramik formlarına göre M.Ö. 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlenebilir⁷.

KM 2, güneydoğu-kuzeybatı yönlü ve 1,68 m. uzunluğunda olup iç duvarları KM 1'e oranla daha özensiz oyulmuş bir mezardır. Üzeri dört adet büyük ve birkaç adet küçük kabaca kesilmiş yassı taş ile örtülmüştür. Bu mezarın yakınında, kepir (marn) içine oyularak dört yanına (duvarlarına) diklemesine yassı taşlar konulmuş, kül ile dolu olan ve az sayıda hayvan kemiği ile pişirme kabı parçaları içeren küçük bir çukura (sunak?) rastlanmıştır (Resim: 7).

Mezarın içindeki iskelet çok kötü korunagelmiştir; ele geçirilen az sayıda kemik, altmış yaşlarında bir kadına ait olup, ağız boşluğunda (dil altı?) gümüş bir B. İskender sikkesi (ağırlığı 4,15 gr., çapı 0,016 m.) ele geçirilmiştir. İyi durumda

5 Mezarlarda bulunan iskeletler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Ayla Sevim başkanlığında, Yrd. Doç Dr. Pınar Gözlük Kırmızıoğlu (C.Ü.), Öğr. Gör. Ayhan Yiğit (C.Ü.) ve Alper Yener Yavuz'dan (A.Ü.) oluşan bir ekip tarafından çalışılmaktadır. Burada değindiğim ilginç bulguları için kendilerine içtenlikle teşekkür ederim.

6 G. D. Weinberg, "Hellenistic Glass Vessels from the Athenian Agora", *Hesperia* 30, 1961, s. 384 vdd., Dpn. 23, Lev. 93 a. (*Nif - Karamattepe: yük. 0,085 m., çap 0,132 m.; Napoli: yük. 0,065 m. çapı 0,141 m.*)

7 Cam uzmanları, Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Emel Erten ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden Dr. Şeniz Atik'e, tarihlleme konusunda verdikleri bilgi ve sağladıkları bibliyografya için teşekkürlerimi sunarım. Burada yeri gelmişken, keramik uzmanı Mustafa Bilgin'e de titiz çizim ve değerlendirme çalışmaları için teşekkür ederim.

olan Sardis basımı bu gümüş drahminin ön yüzünde, sağa doğru aslan postlu B. İskender başı; Aleksandros yazılı arka yüzünde ise, sola doğru, ¼ sol profilden taht üzerine oturmuş, sağ elinde kartal, sol elinde asa tutan yarı giyimli Zeus betimi görülmektedir⁸.

Bireyin ayak ucuna konulan *unguentarium* (yük. 0,135 m., gövde çapı 0,07 m.) boyun kısmından kırılmış olup, kırık kırığa gövdeye oturan parçası iskeletin karın kısmında bulunmuştur⁹. Mezar kontekstinde (Resim: 8) bir de hafif konik boyunlu, şişkin gövdeli, tek kulplu, kaidesiz bir kap (yük. 0,127 m., gövde çapı 0,109 m.) vardır. Bu mezar da, KM 1 gibi, özellikle Sardis'te basılmış gümüş B. İskender drahmisi ve pişmiş toprak *unguentarium* formu nedeniyle¹⁰, M.Ö. 325'ten sonraya tarihlenmelidir.

KM 3 (Resim: 9), güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda ve 1,80 m. uzunluğundadır. Bu mezara iki ölü (a - b) gömülmüştür. KM 3a, otuzbeş yaşlarında bir kadına ait iskelet parçalarıdır ve diğer ölüye (KM 3b) yer açmak için ayak ucuna doğru kenara çekilmiştir. KM 3b, kemiklerinde enfeksiyona bağlı deformasyon ve kemik yıkımı saptanan, olasılıkla tüberküloz benzeri bir hastalık sonucu ölmüş, altmış yaşlı geçkin bir erkek iskeletidir; kafatası çevresinde, oldukça kötü korunagelmiş, bazıları yaprak biçimli, altın yaldızlı (bir diademe ait?) ince bronz parçacıklar ele geçirilmiştir. Keramik bulunmayan mezardan ayrıca iki adet bronz halka küpe (çapları 0,012 - 0,013 m.) çıkmıştır.

Diğer Küçük Buluntular

Karamattepe'de belli bir kontekste bağlı olmadığından henüz net tarihlenemeyen 2006 yılı diğer küçük kazı buluntuları (Resim: 10) arasında, farklı tiplerde otuz sekiz adet demir bir adet bronz ok ucu ilginçtir; bunlar tipolojik açıdan şimdilik

8 Nif Dağı'nda bulunan sikkeleri çalışan uzman Arkeolog - nümismat Dinçer Savaş Lenger'e bu drahminin darp yeri ve tarihlene bilgileri için teşekkür ederim.

9 Bu durum bana, Hitit ölü gömme törenleriyle ilgili metinler ve kazılarda ele geçirilen buluntular ışığında, M.Ö. 2. binyılda, Anadolu'da, ölüye yapılan sıvı sunudan sonra görülen kap (ya da yalnızca ağız, kulp kısmını) kırma geleneğinde olduğu gibi, *unguentariumun* kasten kırılmış olabileceğini düşündürmektedir. Krş. İ. Metin Akyurt, *M.Ö. 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Âdetleri*, Ankara, 1998, s. 143 vd., s. 148.

10 Sardis, Ephesos ve Tarsus'tan yakın benzerleri bulunan bu *unguentariumun*, Muğla Müzesi'ndeki bir benzeri için bkz. A. Civelek, "Muğla Müzesi'nde Bulunan Pişmiş Toprak ve Cam Unguentariumlar", *AST* 24, 2, 2007, s. 284; s. 293 Çizim 1a; s. 295 Resim 1. (Nif - Karamattepe: yük. 0,135 m. Muğla Müzesi yük. 0,132 m.)

dört ana gruba ayrılmaktadır. Birinci gruptaki sivri dipli, ucu dörtgen kesitli 18 adet demir namlu, M.Ö. 4. yüzyılda geliştirilmiş gastraphetes (karından atan) gibi bir savaş âletiyle atılarak zırh delme; diğer gruptakilerden bazıları ise mızrak topuğu veya mızrak papucu olarak kullanılmış olabilir¹¹; bunları sivriltmek için bir bileği taşı da bulunmuştur. Ayrıca metal iğneler ve üç adet pişmiş toprak ağırşak ele geçirilmiştir.

Karamattepe'de, M.Ö. 4.-3. yüzyıllara tarihlenen siyah astarlı keramik örnekleri de saptanmıştır; özellikle, bir *kantharos* kaidesine, içe dönük kenarlı sığ bir kâseye ve bir balık tabağının ağız kenarına ait parçalar, Erken Hellenistik Dönemin tüm Akdeniz dünyasında yaygın vazo formlarını göstermektedir.

DAĞKIZILCA

Dağkızılca'daki kazı çalışmaları, kaçak kazılmış ve soyulmuş altı tümülüs oda mezarda, plan çıkarıp çizmek ve jeofizik bulgular doğrultusunda dokunulmamış yeni mezar bulmak amacıyla sondajlar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Özellikle, DM 3 ve DM 5'te yapılan sondajlarla, bu mezarların plan ve rölöveleri çizilmiş, ayrıca mezar ve çevresinin inşaa şekli ve düzeniyle ilgili bilgi edinilmiştir (Resim: 11).

DM 5'in, DM 1 gibi, özenli duvar yapısına sahip ve iki odalı olduğu; arka odasında, iki taş ölü yatağı (parçalanmış halde elimize geçmiş ve kısmen tümlenebilmiştir) ve en az iki ölü (dağıtılmış kemiklerden anlaşıldığı kadarıyla orta yaşlarda bir kadın ve bir erkek) bulunduğu anlaşılmıştır. Dağkızılca'da kaçak kazılardan bilinen diğer mezar yapılarından (DM 1 - DM 4) farklı şekilde, DM 5'te, dromosun doğuya değil, güneğe yönlendirilmiş olması ilginçtir.

ÇEŞİTLİ ÇALIŞMALAR

Ölçüm ve Çizim

Nif Dağı'nda kazıya başlanan ve kazısı planlanan alanlarda, jeofizik araştırmalar (manyetik ve elektrik ölçümler), arazi ölçümü, yapıların topografik haritaya işlenmesi ve mimarî çizimi (plan ve rölöve) 2006 yılında da devam etmiştir.

11 Nif Dağı Karamattepe metal eserlerini İstanbul Üniversitesi Araş. Gör. Danış. Başkan çalışmaktadır; verdiği bu ön bilgiler için kendisine teşekkür ederim.

Onarım ve Konservasyon

Gün ışığına çıkan buluntular (keramik, madeni eser, cam vb.) mekanik ve/veya kimyasal yöntemlerle temizlenerek onarılmış; çizim ve dijital fotoğraf çekimleri tamamlanarak, kazı envanter numaralarıyla dijital arşive aktarılmıştır.

Kil Analizi

Geçen yıl Nif Dağı'nda, üç yerden (Bozköy, Dağkızılca ve Karamattepe) derlenen keramik parçaları ile buralara en yakın kil ocaklarından alınan örneklerin XRD analizleri (X-Işın Difraktogramları), MTA laboratuvarlarında Philips marka PW 3710 model cihazda (Cu anot kullanılarak) 2006 yılında tamamlanmış (Resim: 12); bölgede, keramik yapımı için hammadde olarak, simektit ve kaolinit grubu kil mineralleri yanı sıra, kalsit minerallerinin de yaygın bulunduğu; fakat incelenen keramik örneklerinin yapımında kaolinit minerali içeren killerin kullanılmadığı ve pişme sıcaklığının da 700 - 900 °C olduğu saptanmıştır¹².

Kaçak Kazı Buluntularının Saptanması ve Müzeye Teslimi

Ne yazık ki, 2006 yılında da Balıcaoluk ve Başpınar mevkieinde, yeni kaçak kazılar yapıldığını; Balıcaoluk Kalesi'nin görkemli doğu duvarında, dinamit patlatılarak büyük blok taşların düşürüldüğünü; Başpınar Bizans yapısında, derin açılmış çukurlardan, bir adet gemi çiziktirmeli / graffitolu), üç adet yazıtlı¹³ ve üç adet mimari işlevli (korkuluk?) taş blok çıkarılmış olduğunu gördük (Resim: 13). Bunlar da, kazımızın buluntularıyla birlikte, 02. 10. 2006 tarihinde İzmir Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir. Başpınar'da açığa çıkarılan duvarların plan ve rölövesi de yapılmıştır (Resim: 14).

Sit Alanı İlânı

2004 ve 2005 yıllarındaki başvurumuz çerçevesinde, İzmir 2 No.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu üyelerinden Gökhan Kılıç, Elif Başçı ve Mehmet Tüzüner, önerdiğimiz alanlarda incelemelerde bulunarak, Nif Dağı'ndaki antik yerleşim bölgelerinin acilen arkeolojik sit alanı ilân edilmesi için gereğinin yapılmasını kararlaştırmıştır.

12 Niğde Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Ali Gürel'e bu özverili arazi ve laboratuvar çalışmalarının sonuçlarını bildiren raporu için teşekkürlerimi sunarım.

13 Bu yazıtları çalışan İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Hamdi Şahin tarafından, Bukranion başları kırılarak yapı malzemesi olarak kullanılmış bir lento, yazıtının harf karakterine göre, M.S. 3.-4. yüzyıla tarihlenmektedir. Kendisine verdiği bu bilgi için teşekkür ederim. Bu durumda Başpınar'a ya da çevresine Laskarisler Dönemi öncesinde de yerleşildiği düşünülebilir.

SONUÇ

Nif Dağı'nda, 2006 yılında başladığımız arkeolojik kazılar, önceki yıllarda kültür envanterine geçirdiğimiz kalıntılardan çok daha erken yerleşimler bulunduğunu ortaya çıkarmış, örneğin, Karamattepe nekropol alanında dikdörtgen mekânlara ait arkaik temel izlerine rastlanmıştır; keramik verilerine göre burada daha eskiye tarihlenebilecek bir yerleşim bulunması da mümkündür. Hiçbir kaynakta sözü edilmeyen bu yöreye ilişkin, definelerle dağıtılmadığı, *in situ* buluntular şüphesiz ki çok önemlidir ve yalnızca Karamattepe'de, 1 ay gibi kısa bir çalışma süresinde ele geçirilen ilginç objeler, daha fazla geç kalınmadan Nif Dağı'nda arkeolojik araştırma ve kazılara başlama istemimizin ne denli yerinde bir karar olduğunu kanıtlamıştır. Umarım, yöre halkı, Nif Dağı'nın sit alanı ilân edilen yerlerini, kendilerine atalarının emanet ettiği topraklardaki kültür varlıklarını gelecek kuşaklara eksiksiz iletmek görevinin yanı sıra, yaşamlarında kültür ve turizm açısından kalıcı bir kalkınma sağlamak bilinciyle de koruyacak, dolayısıyla kaçak kazıları engelleyecektir. Zira, bundan önceki yazılarımda da vurguladığım gibi, kültür tarihi henüz yeterince bilinmeyen bu yöre, İzmir'in yanı başında, büyük bir kültür ve doğa turizmi potansiyeline sahiptir. Bu nedenle gelecek yıllarda daha geniş bir ekiple ve sağlanacak daha iyi olanaklarla, İstanbul Üniversitesi önderliğindeki Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi'ni var gücümüzle sürdürmek, Türk arkeolojisi ve ülke ekonomisine katkıda bulunmak istiyoruz; projemize ilgi duyan bilim insanlarını da ekibimize katılmaya davet ediyoruz.

Kısaltmalar

AJA	: American Journal of Archaeology
AST	: Araştırma Sonuçları Toplantısı
Bkz. / bkz.	: Bakınız
DM	: (= Dağkızılca Mezar)
Dpn.	: Dipnot.
KM	: (= Karamattepe Mezar)
Krş. / krş.	: Karşılaştırınız
Lev.	: Levha
s.	: sayfa
vb.	: ve bunun gibi(ler)

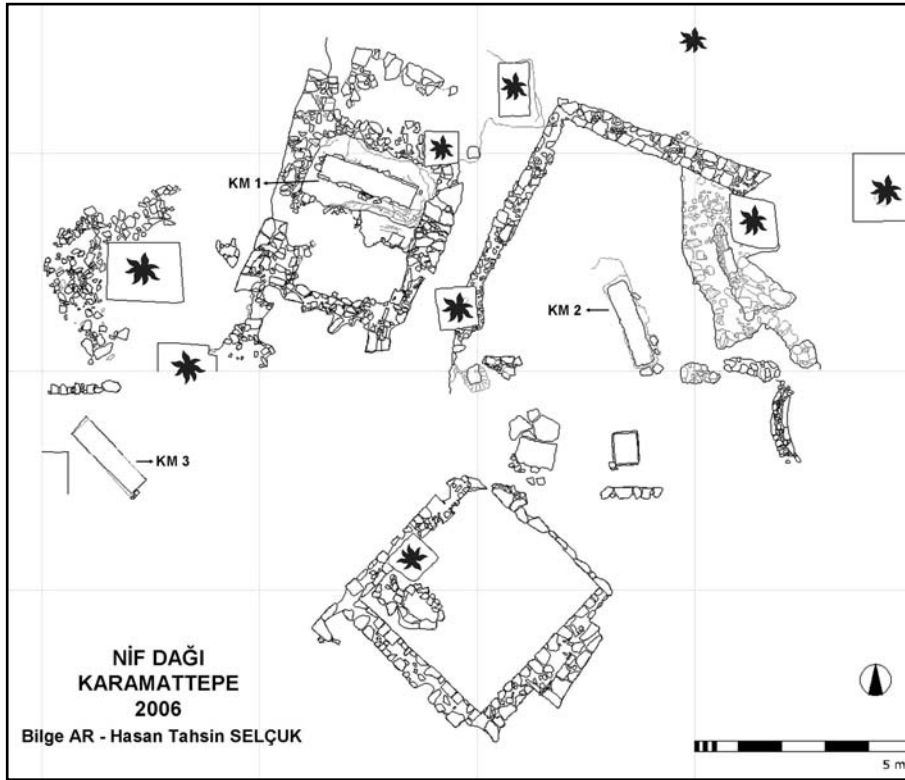
- vd(d.) : ve devamındaki sayfa(lar)
- Tulunay 2006 : E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 23, 2, 2006, s. 189 - 200.
- Tulunay 2007 : E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2005 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 24, 2, 2007, s. 351 - 362.
- yük. : Yükseklik

Proje ile İlgili Yayınlar

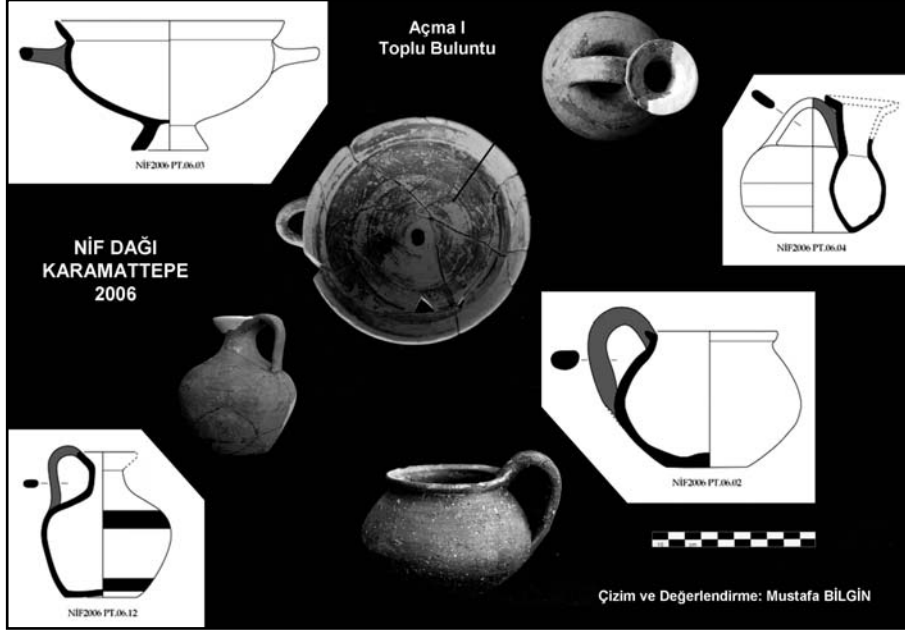
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi Ön İnceleme Gezileri 1999 - 2001", *Haberler* 14, 2002, s. 18 - 9.
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: Yüzey Araştırması - 2004", *Haberler* 20, 2005, s. 33 - 35.
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: Yüzey Araştırması - 2005", *Haberler* 21, 2006, s. 24 - 25.
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi - 2006", *Haberler* 23, 2007, s. 32 - 34.
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* XXIII, 2, 2006, s. 189 - 200.
- E. T. Tulunay, "Nif Dağı'nda Kaçak Kazı ve Tahribat", *İdol* 31, 2006, s. 23 - 28.
- E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2005 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* XXIV 2, 2007, s. 351 - 362.

Tanıtım

- B. Yıldırım ve M.- H. Gates, "Archaeology in Turkey, 2004 - 2005", *AJA* 111, 2007, s. 323 ve Dpn. 120; s. 355.
- E. Ildız, "İstanbul Üniversitesi'nin 2006 Yılı Arkeolojik Kazı ve Yüzey Araştırmaları-1: Nif (Olympos) Dağı - Prof. Dr. Elif Tül Tulunay", *Bilim ve Ütopya* 153, 2007, s. 66.
- E. T. Tulunay ile Söyleşi: "Olympos'un Sırrı Çözülüyor", *İzmir Life* 39, 2004, s. 88 - 91 (D. Özsüphandağ Yayman).
- "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi", *Bilim ve Ütopya* 128, 2005, s. 63 - 65 (E. Ildız).

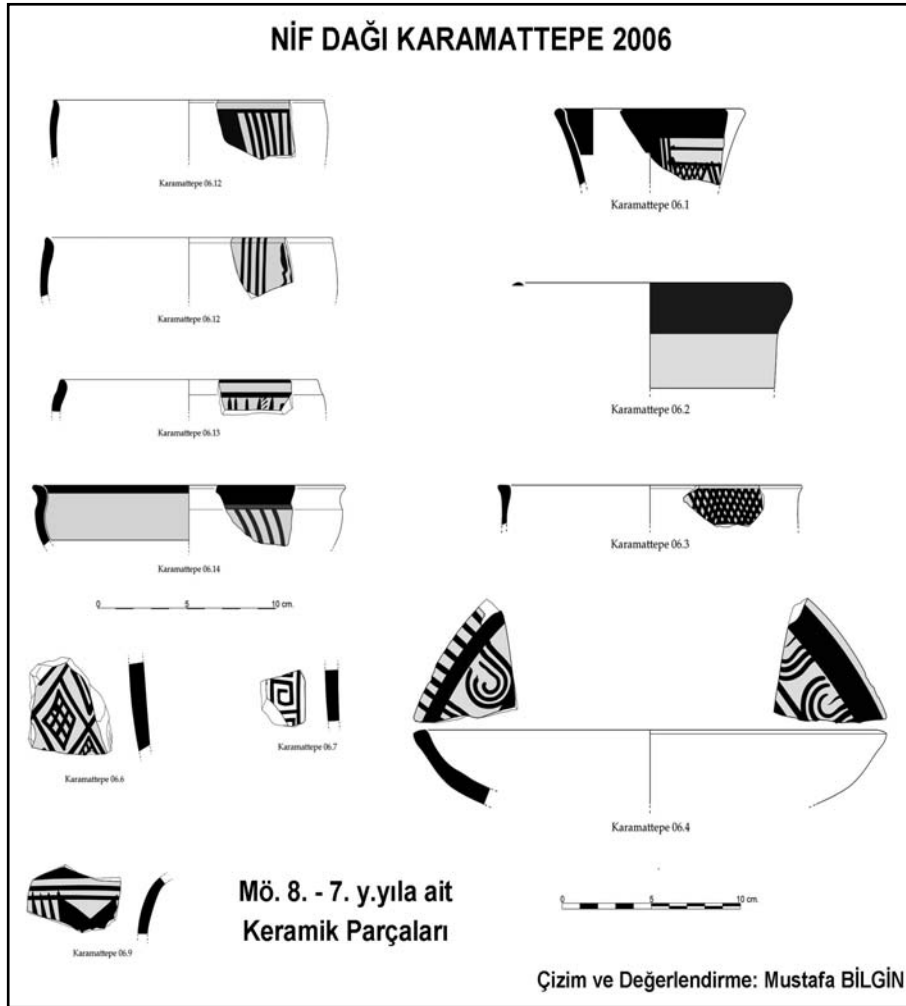
Resim 1: Nif Dağı - Karamattepe 2006 kazısı planı

Resim 2: Nif Dağı - Karamattepe 2006 I. Açma'dan toplu buluntu

Resim 3: Nif Dağı - Karamattepe 2006 II. Açma'dan Thymiaterion

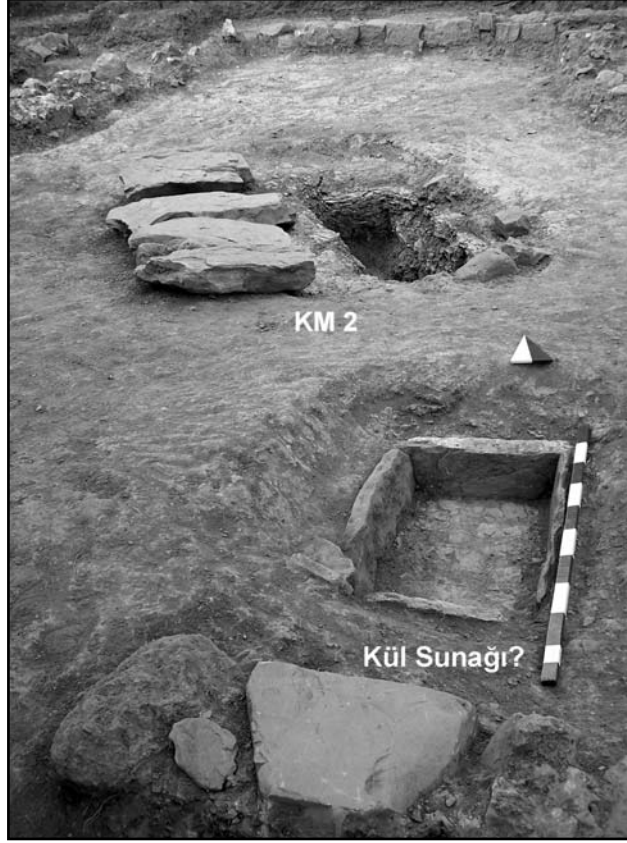
Resim 4: Nif Dağı - Karamatpepe 2006 M.Ö. 8. - 7. yüzyıllara tarihlenen keramik

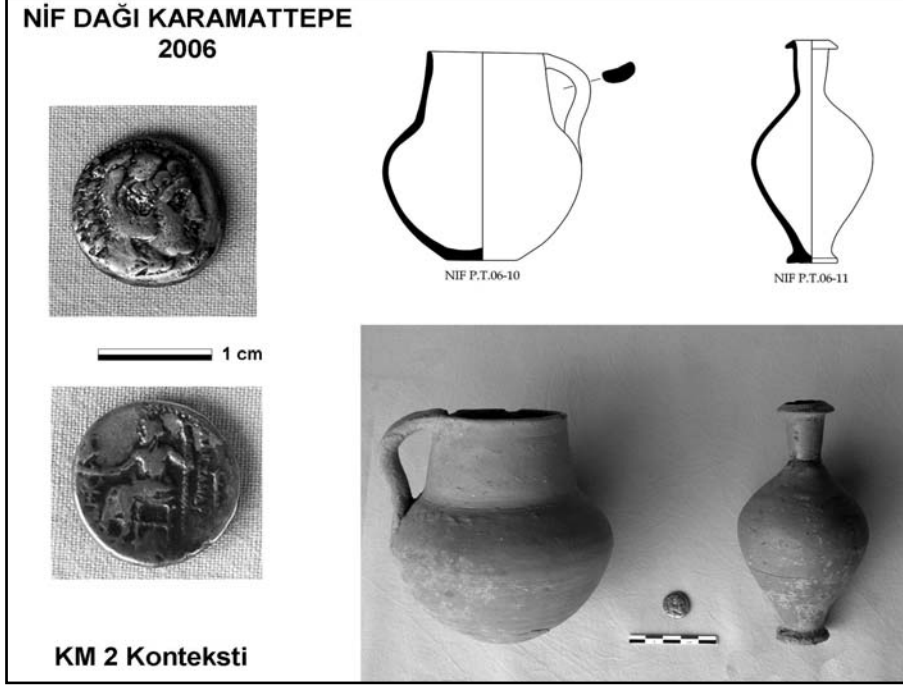
Resim 5: Nif Dağı - Karamattepe 2006 KM 1

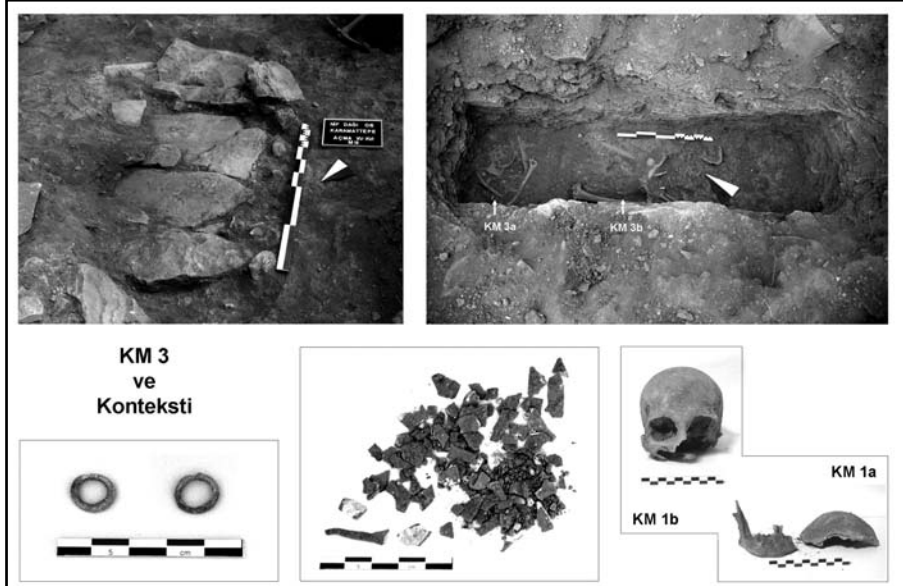
Resim 6: Nif Dağı - Karamattepe 2006 KM 1 konteksti

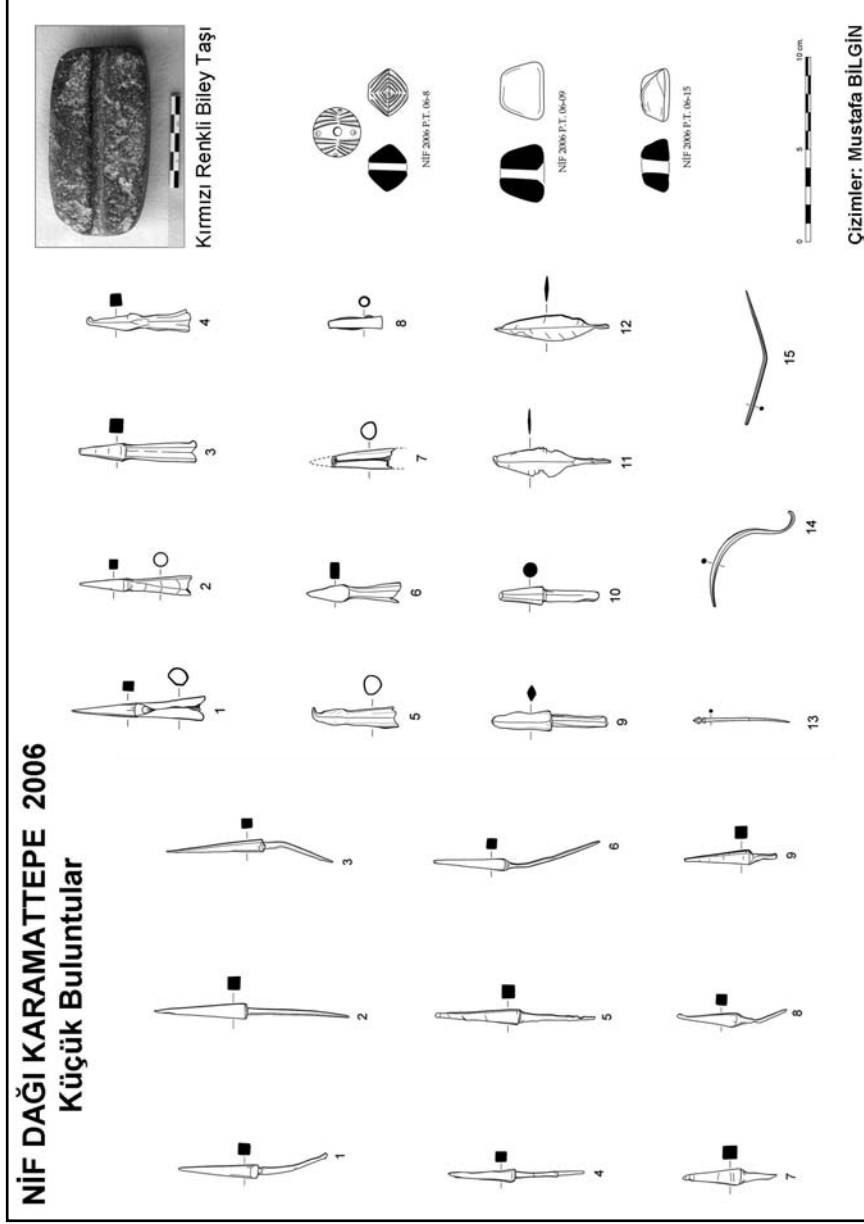
Resim 7: Nif Dağı - Karamattepe 2006 KM 2 ve kül sunağı

Resim 8: Nif Dağı - Karamattepe 2006 KM 2 ve konteksti

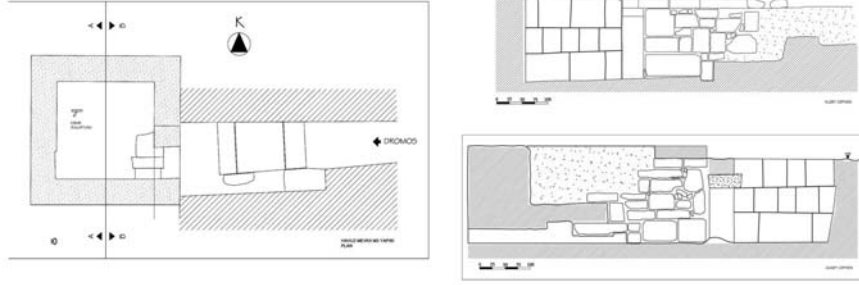

Resim 9: Nif Dağı - Karamattepe 2006 KM 3 konteksti

Resim 10: Nif Dağı - Karamattepe 2006 küçük buluntuları

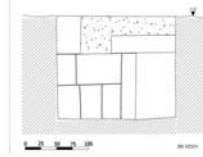
NİF DAĞI DAĞKIZILCA 2006

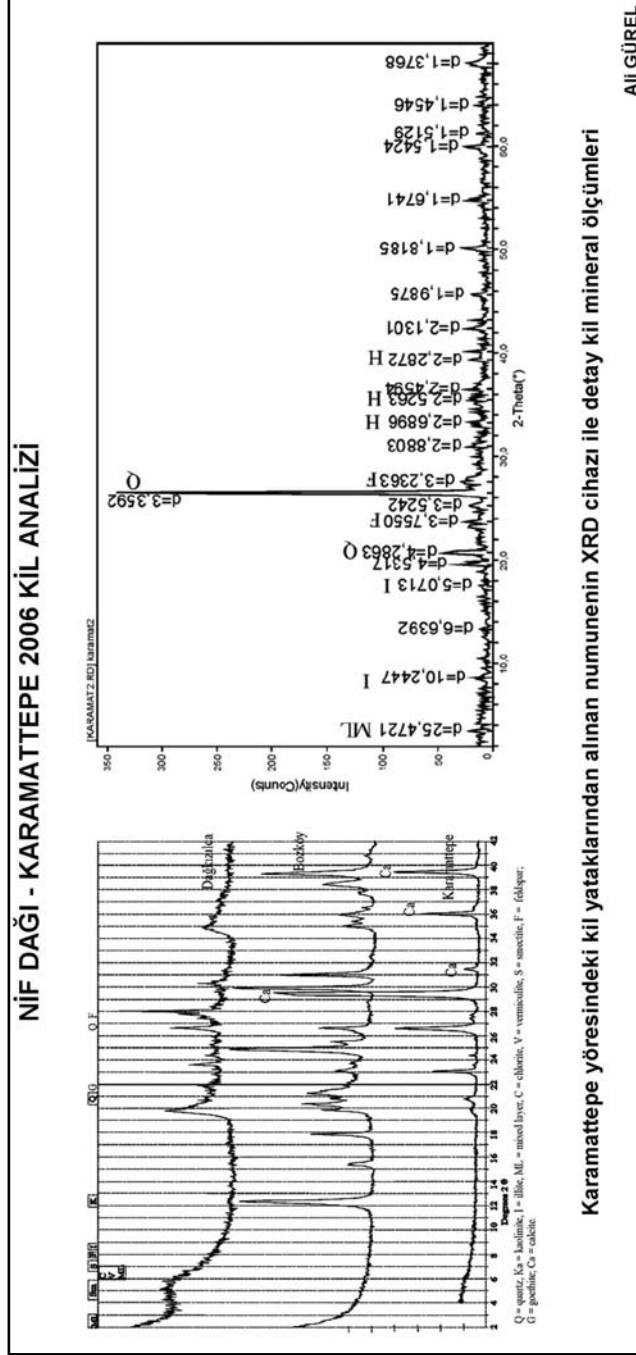
Mimari Çizimler:
Özgür BORAN - Çağlar YILMAZ

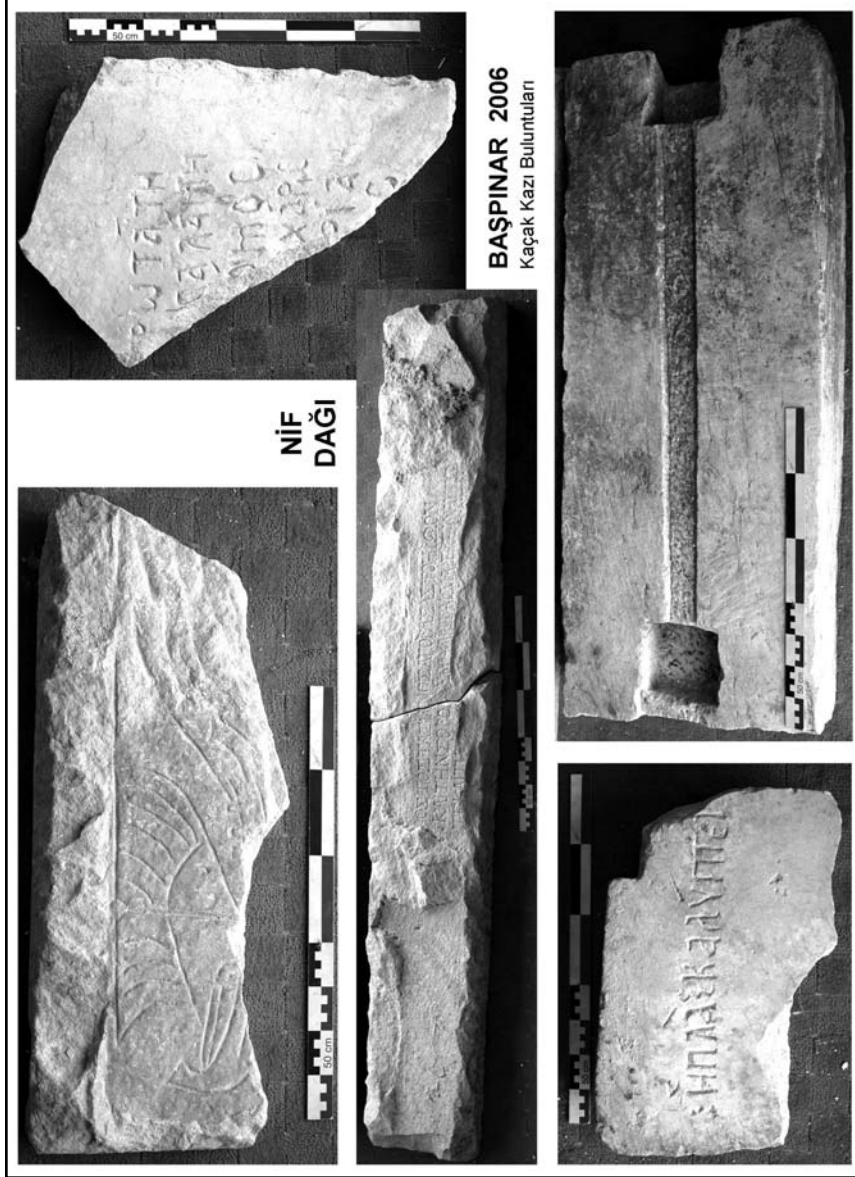
DM 3

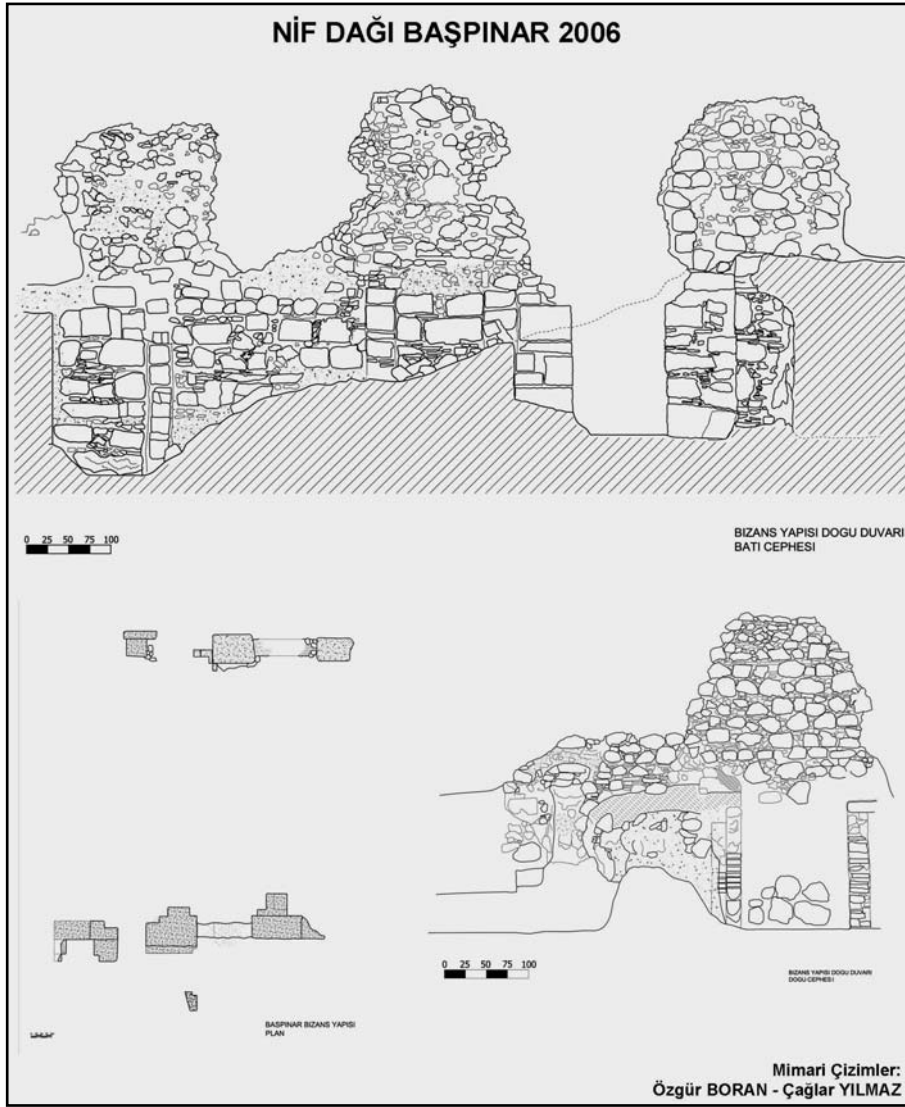
Resim 11: Nif Dağı - Dağkızılca 2006 DM 3 plan ve rölövesi ve DM 5

Resim 12: Nif Dağı - Karamattepe 2006 kil analizi tablosu

Resim 13: Nif Dağı - Başpınar 2006 kaçak kazı buluntusu yazıtlı ve mimarî taşlar

Resim 14: Nif Dağı - Başpinar 2006 Bizans yapısı plan ve rölövesi